

Aktuality z Evropské unie od Stálého zastoupení ČAK v Bruselu

(únor 2023)

Politická dohoda ohledně Windsorského rámce

Evropská komise a vláda Spojeného království dne 27. února dosáhly politické dohody o Windsorském rámci. Jedná se o komplexní soubor společných řešení, jejichž cílem je definitivně řešit praktické výzvy, jimž čelí občané a podniky v Severním Irsku, a poskytnout jim tak trvalou jistotu a předvídatelnost. Společná řešení zahrnují mimo jiné nová ujednání týkající se cel, zemědělsko-potravinářských výrobků, léčiv, DPH a spotřebních daní, jakož i konkrétní nástroje, jejichž cílem je zajistit, aby hlasy obyvatel Severního Irsku byly lépe slyšet v konkrétních otázkách, které jsou obzvláště důležité pro tamní komunity. Tato nová ujednání se opírají o spolehlivé záruky, které mají zajistit integritu jednotného trhu EU, k němuž má Severní Irsko jedinečný přístup.

Nová opatření v oblasti cel jsou založena na rozšířeném systému důvěryhodných obchodníků, který bude otevřen i podnikům ve Velké Británii. Zboží, které přepravují důvěryhodní obchodníci a u něhož nehrozí, že vstoupí na jednotný trh EU, bude těžit z výrazně zjednodušených postupů a výrazně zjednodušených prohlášení s omezenými požadavky na údaje. Podstatné zjednodušení bylo zjištěno u nákladní dopravy a pohybu všech druhů balíků, tj. zásilek mezi podniky a mezi podniky, mezi podniky a spotřebiteli a mezi spotřebiteli, přičemž zásilky mezi spotřebiteli jsou zcela vyňaty z hlavních celních požadavků. Na zboží, u něhož hrozí, že vstoupí na jednotný trh EU, se budou vztahovat úplné celní postupy.

U některých pravidel v oblasti DPH a spotřební daně byla rovněž nalezena nová flexibilita, doprovázená zárukami chránícími EU před riziky podvodu nebo možným narušením hospodářské soutěže. Tato opatření zahrnují možnost nastavit sazby DPH ve Spojeném království pod minimální sazby DPH EU pro nemovité věci bez rizika, že toto zboží vstoupí na jednotný trh EU (např. tepelné čerpadlo pro dům). Režim osvobození od DPH pro malé a střední podniky ve Spojeném království se nyní vztahuje jak na zboží, tak na služby, pokud Spojené království respektuje prahovou hodnotu EU pro velikost malých a středních podniků.

Pokud jde o správu věcí veřejných, dojde k posílené spolupráci se zúčastněnými stranami Severního Irsku v záležitostech týkajících se protokolu. V rámci smíšené poradní pracovní skupiny budou zřízeny nové tematické podskupiny. Nový nouzový mechanismus, Stormont Brake, umožní vládě Spojeného království na žádost 30

členů zákonodárného shromáždění v Severním Irsku zastavit uplatňování pozměněných nebo nahrazujících ustanovení právních předpisů EU souvisejících s protokolem, která mohou mít významný a trvalý dopad specifický pro každodenní život tamních komunit. Soudní dvůr Evropské unie zůstává jediným a konečným arbitrem práva EU.

Všechna nová ujednání byla provedena v rámci dohody o vystoupení, jejíž nedílnou součástí je protokol o Irsku a Severním Irsku. Evropská komise a vláda Spojeného království přistoupí v rámci svých příslušných pravomocí k provedení nezbytných kroků k převedení společných řešení do právně závazných nástrojů.

Politická dohoda je k dispozici v angličtině zde: https://commission.europa.eu/publications/windsor-political-declaration-european-commission-and-government-united-kingdom_en

EU se dohodla na desátém balíčku sankcí vůči Rusku

EU dne 25. února přijala desátý balíček sankcí vůči Rusku a těm, kdo jej podporují v jeho nezákonné agresi vůči Ukrajině. Balíček zintenzivňuje tlak v reakci na brutální válku Ruska, včetně surových útoků na civilní obyvatelstvo a kritickou infrastrukturu. V zájmu dalšího zvýšení účinnosti sankcí EU obsahuje dnešní balíček nové seznamy a obchodní a finanční sankce, včetně dalších zákazů vývozu v hodnotě více než 11 miliard eur, což ruské hospodářství připravuje o kritické technologické a průmyslové zboží. Rovněž zintenzivňuje donucovací opatření a opatření proti obcházení, včetně nové povinnosti podávat zprávy o aktivech ruské centrální banky. Konkrétně balíček zahrnuje:

Rozšíření sankčního seznamu o přibližně 120 osob a subjektů, včetně ruských činitelů s rozhodovací pravomocí, vyšších vládních úředníků a vojenských vůdců, kteří se podíleli na válce proti Ukrajině, jakož i zmocněných orgánů zřízených Ruskem na okupovaných územích na Ukrajině. Na seznamu se ocitli také klíčové osobnosti zapojené do únosů ukrajinských dětí do Ruska, jakož i organizace a jednotlivci, kteří zahlcují veřejný prostor dezinformacemi a přispívají k vojenské válce prostřednictvím informační války. Přijímají se rovněž opatření proti osobám v Íránu, které se podílejí na vývoji bezpilotních letounů a součástí podporujících ruskou armádu. Cílí i na členy a podporovatele ruské žoldnéřské skupiny Wagner a její činnost v jiných zemích, jako je Mali nebo Středoafriická republika.

Na základě informací získaných od Ukrajiny, členských států a našich partnerů byla zavedena nová vývozní omezení týkající se citlivých technologií dvojího užití a pokročilých technologií, které přispívají k vojenským kapacitám Ruska a jeho technologickému posílení. Další zakazy vývozu se nyní vztahují i na zboží, které lze snadno využít za účelem podpory ruského válečného úsilí, včetně: těžkých nákladních vozidel, návěsů a speciálních vozidel, jako jsou sněžné skútry; zboží, které ruská armáda může snadno využít: elektrické generátory, binokulární dalekohledy, radary, kompas atd.; stavebního zboží; zboží, které má zásadní význam pro fungování a posílení ruské průmyslové kapacity; zboží používaného v leteckém průmyslu. Balíček ukládá zákaz dovozu tohoto ruského zboží umožňujícího vysoké příjmy, např. bitumenu a souvisejících materiálů, jako je asfalt, syntetický kaučuk a saze.

Na seznam subjektů, na něž se vztahuje zmrazení majetku a zákaz zpřístupňovat finanční prostředky a hospodářské zdroje, byly doplněny tři ruské banky.

Balíček zakazuje působení ruských státních příslušníků ve správních orgánech společností působících v oblasti kritické infrastruktury členských států; rezervaci kapacity skladování plynu v Unii (kromě LNG) ze strany ruských státních příslušníků a subjektů; a tranzit zboží dvojího užití a střelných zbraní přes území Ruska do třetích zemí. Naopak zavádí povinnost podávat zprávy o zmrazených aktivech a těch, která by měla být zmrazena; s předstihem oznamovat soukromé lety mezi EU a Ruskem, které letí přímo, nebo přes třetí země.

Kompletní předpisy jsou k dispozici zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=OJ:L:2023:059I:TOC>

Komise interně rozhodla o pozastavení používání aplikace TikTok na zařízeních instituce

Komise dne 23. února vydala interní rozhodnutí ohledně pozastavení používání aplikace TikTok na institucionálních zařízeních a na osobních zařízeních registrovaných ve službě Komise pro mobilní zařízení. Cílem tohoto opatření je chránit Komisi před hrozbami v oblasti kybernetické bezpečnosti a takovými kroky, jež mohou být zneužity ke kybernetickým útokům proti institucionálnímu prostředí Komise. Průběžně se bude rovněž přezkoumávat vývoj v oblasti bezpečnosti na jiných platformách sociálních médií.

Více informací je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_1161

Iniciativy Komise pro transformaci konektivity v EU

Komise dne 23. února představila soubor opatření, jejichž cílem je zpřístupnit gigabitovou konektivitu do roku 2030 všem občanům i podnikům v celé EU v souladu s cíli evropské digitální dekády a umožnit transformaci odvětví konektivity v EU.

Jedná se o:

- návrh nařízení „aktu o gigabitové infrastruktuře“, které stanoví nová pravidla umožňující rychlejší, levnější a účinnější zavádění gigabitových sítí v celé EU.
- návrh doporučení o gigabitových sítích, které obsahuje pokyny vnitrostátním regulačním orgánům ohledně podmínek přístupu operátorů s významnou tržní silou k telekomunikačním sítím a má motivovat k rychlejšímu opuštění starších technologií a k urychlenému zavádění gigabitových sítí.
- Komise také zahájila průzkumnou konzultaci o budoucnosti odvětví konektivity a související infrastruktury s cílem shromáždit názory na to, jak mohou rostoucí poptávka po konektivité a technologický pokrok ovlivnit budoucí vývoj a potřeby v této oblasti.

Více informací je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_985

Sdělení Komise dva roky od přijetí Nástroje pro oživení a odolnost

Evropská komise dne 21. února přijala sdělení u příležitosti dvouletého výročí vytvoření Nástroje pro oživení a odolnost, který je klíčovým nástrojem plánu na podporu oživení Evropy v hodnotě 800 miliard eur. Sdělení hodnotí konkrétní výsledky, jichž bylo dosud dosaženo prostřednictvím úsilí o ekologické a digitální reformy a investice v členských státech, jež Nástroj pro oživení a odolnost nabízí. Nastiňuje rovněž další kroky na podporu úspěšného provádění národních plánů pro oživení a odolnost. Přílohy sdělení vyjasňují některé technické aspekty způsobu, jakým Komise posuzuje pokrok členských států. Dnešní sdělení rovněž představuje dva prováděcí nástroje, jež mají zvýšit předvídatelnost a transparentnost Nástroje pro oživení a odolnost. Jak je uvedeno v přílohách tohoto sdělení, Komise předkládá rámec pro posouzení uspokojivého plnění milníků a cílů, jež používá při zpracovávání žádostí o platbu. Zveřejňuje rovněž metodiku pro stanovení částky, která má být pozastavena v případě, že členský stát dosáhne pouze částečných milníků a cílů souvisejících s žádostí o platbu.

Sdělení je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_992

Přehled plánovaných opatření a reforem v členských státech a žádaných prostředků v oblasti justice je k dispozici v angličtině zde: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/assets/thematic_analysis/scoreboard_thematic_analysis_rule_of_law.pdf

Analýza Komise ohledně plánu Česka je k dispozici zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52021SC0211&qid=1632757011940>

Komise předložila obchodní dohodu mezi EU a Novým Zélandem k ratifikaci

Komise dne 17. února zaslala Radě EU k podpisu návrh rozhodnutí o podpisu a uzavření obchodní dohody mezi EU a Novým Zélandem. Po schválení Radou mohou EU a Nový Zéland dohodu podepsat, a ta pak může být zaslána Evropskému parlamentu k odsouhlasení. Po schválení může dohoda vstoupit v platnost. Očekává se, že pro EU budou z dohody plynout významné výhody. Dle předpokladů se zvýší dvoustranný obchod až o 30 %, přičemž roční vývoz EU může vzrůst až o 4,5 miliardy eur. Investice EU na Novém Zélandu mohou vzrůst až o 80 %. Cla pro společnosti z EU se už od prvního roku uplatňování dohody mohou snížit o přibližně 140 milionů eur ročně.

Dohoda má zajistit podnikům nové příležitosti prostřednictvím odstranění všech cel týkajících se vývozu z EU na Nový Zéland; otevření novozélandského trhu se službami

v klíčových odvětvích, jako jsou finanční služby, telekomunikace, námořní doprava a doručovací služby; zajištění nediskriminačního zacházení pro investory z EU na Novém Zélandu a naopak; zlepšení přístupu společností z EU k novozélandským vládním zakázkám na zboží, služby, práce a koncesím na stavební práce; usnadnění datových toků, předvídatelných a transparentních pravidel pro digitální obchod a bezpečného on-line prostředí pro spotřebitele; předcházení neopodstatněným požadavkům na lokalizaci dat a zachování vysokých standardů ochrany osobních údajů; zvláštní kapitoly věnované malým a středním podnikům, díky které tyto podniky budou moci více vyvážet; výrazného snížení požadavků na dodržování předpisů a postupů s cílem umožnit rychlejší tok zboží; významných závazků Nového Zélandu chránit a prosazovat práva duševního vlastnictví v souladu s normami EU.

Více informací je k dispozici v angličtině zde: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/new-zealand/eu-new-zealand-agreement_en

Evropská komise se rozhodla předložit věc Polska Soudnímu dvoru Evropské unie pro porušení práva EU polským Ústavním soudem

Komise dne 10. února předala věc Polska k SDEU pro porušení unijního práva jeho Ústavním soudem a v rámci jeho rozhodovací činnosti. Jak je uvedeno ve zprávě o právním státu z roku 2022, přetrvávají vážné obavy týkající se nezávislosti polského soudnictví. V letech 2019 a 2020 zahájila Komise dvě nová řízení o nesplnění povinnosti s cílem zajistit nezávislost soudnictví. Od té doby Soudní dvůr rozhodl, že disciplinární režim soudců v Polsku není slučitelný s právem EU. Soud rovněž vydal předběžná opatření k pozastavení pravomocí disciplinární komory Nejvyššího soudu, pokud jde o disciplinární věci týkající se soudců. Ve svém plánu na podporu oživení a odolnosti se Polsko zavázalo provést reformy disciplinárního režimu týkajícího se soudců, zrušit disciplinární komoru Nejvyššího soudu a zavést přezkumná řízení pro soudce dotčené rozhodnutími tohoto senátu zaměřenými na posílení určitých aspektů nezávislosti soudnictví. V prosinci 2021 zahájila Komise řízení o nesplnění povinnosti týkající se polského Ústavního soudu a jeho judikatury. Polský Ústavní soud vydal rozhodnutí, v nichž přímo zpochybnil a porušil obecné zásady autonomie, přednosti, účinnosti, jednotného uplatňování práva Unie a závaznosti rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie. Komise se rovněž domnívá, že Ústavní soud již nesplňuje požadavky na nezávislý a nestranný soud, který byl dříve zřízen zákonem. Důvodem jsou nesrovnalosti v postupech jmenování tří soudců v prosinci 2015 a při výběru předsedy v prosinci 2016.

Více informací je k dispozici v angličtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_842

Únorová porušení právních předpisů - Česko

Evropská komise se dne 15. února rozhodla předložit Soudnímu dvoru věc Česka, Německa, Estonska, Španělska, Itálie, Lucemburska, Maďarska a Polska kvůli

neprovedení a neoznámení vnitrostátních prováděcích opatření u směrnice o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie (směrnice (EU) 2019/1937), v jejich právním rámci. Směrnice vyžaduje, aby členské státy poskytly oznamovatelům pracujícím ve veřejném a soukromém sektoru účinné kanály pro oznamování porušení pravidel EU důvěrným způsobem, čímž se vytvoří spolehlivý systém ochrany před odvetnými opatřeními. To platí jak interně (v rámci organizace), tak externě (pro příslušný orgán veřejné moci). Členské státy měly provést opatření nezbytná pro dosažení souladu s ustanoveními směrnice do 17. prosince 2021. Směrnice hraje klíčovou úlohu při prosazování práva Unie v řadě důležitých oblastí politiky, v nichž může porušování práva Unie poškodit veřejný zájem, od ochrany životního prostředí či zadávání veřejných zakázek přes finanční služby, jadernou bezpečnost a bezpečnost výrobků až po ochranu finančních zájmů Unie.

Komise se dále rozhodla zahájit a vést řízení o nesplnění povinnosti v souvislosti se směrnicí EU o testu přiměřenosti. Konkrétně se Komise rozhodla zaslat jedenáct dodatečných výzev, a sice Bulharsku, Česku, Řecku, Francii, Chorvatsku, Kypru, Lotyšsku, Maďarsku, Nizozemsku, Rakousku a Slovensku.

Komise dále vyzvala Česko k odůvodnění plného neprovedení směrnice o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí a osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany (směrnice 2011/95/EU). Dne 26. července 2019 zaslala Komise Česku výzvu z důvodu, že neoznámilo vnitrostátní opatření provádějící směrnici. Po zvážení odpovědi Česka dospěla Komise k závěru, že Česko plně neprovedlo pravidla EU. Česko má nyní dva měsíce na to, aby na odůvodněné stanovisko odpovědělo.

Více informací je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/inf_23_525

Komise žádá o zpětnou vazbu ohledně provádění nařízení o zahraničních subvencích

Komise zveřejnila dne 6. února veřejnou konzultaci, ohledně provádění nařízení o zahraničních subvencích. Návrh prováděcího nařízení objasňuje praktické a procesní aspekty související s uplatňováním nových pravidel EU, která mají řešit narušení jednotného trhu způsobené zahraničními subvencemi. Vyjádření lze předkládat ve lhůtě čtyř týdnů. Zúčastněné strany mohou své připomínky předložit do 6. března 2023. Nařízení o zahraničních subvencích, které vstoupilo v platnost dne 12. ledna 2023 a použije se ode dne 12. července 2023, umožňuje Komisi prošetřit finanční příspěvky, jež třetí země poskytly společně s podniky působícími na trhu EU, a v případě potřeby napravit jejich rušivé účinky. Komise je tímto nařízením zmocněna k přijetí procesních pravidel k jeho prosazování. Návrh prováděcího nařízení o zahraničních subvencích zejména vyjasňuje informace požadované v oznamovacích formulářích pro spojování podniků a zadávání veřejných zakázek, pravidla pro výpočet lhůt, pravidla pro nahlížení do spisu a rovněž práva zúčastněných stran.

Více informací je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_23_591

Udržitelné financování: předběžná dohoda o evropských zelených dluhopisech

Dne 28. února dosáhli vyjednavací Rady a Evropského parlamentu dosáhli předběžné o vytvoření evropských zelených dluhopisů (EuGB). Nařízení stanoví jednotné požadavky na emitenty dluhopisů, kteří chtějí používat označení „evropský zelený dluhopis“ nebo „EuGB“ pro své environmentálně udržitelné dluhopisy, které jsou v souladu s taxonomií EU a jsou k dispozici investorům v globálním měřítku. Zavádí rovněž registrační systém a rámec dohledu pro externí posuzovatele evropských zelených dluhopisů. Aby se na trhu se zelenými dluhopisy obecně zabránilo lakování nazeleno, stanoví nařízení rovněž některé požadavky na dobrovolné zveřejňování informací pro další environmentálně udržitelné dluhopisy a dluhopisy vázané na udržitelnost emitované v EU. Environmentálně udržitelné dluhopisy jsou jedním z hlavních nástrojů financování investic souvisejících s ekologickými technologiemi, účinným využíváním energie a zdrojů i s udržitelnou dopravní infrastrukturou a výzkumnou infrastrukturou.

Podle předběžné dohody budou muset být veškeré výnosy z EuGB investovány do ekonomických činností, které jsou v souladu s taxonomií EU, pokud se na dotčená odvětví již vztahuje. Pro odvětví, na něž se taxonomie EU dosud nevztahuje, a pro některé velmi specifické činnosti bude existovat rezerva flexibility ve výši 15 %. Cílem je zajistit použitelnost standardu pro evropské zelené dluhopisy od počátku jeho existence. Využití a potřeba této rezervy flexibility budou znovu posouzeny s postupným přechodem Evropy ke klimatické neutralitě a se stále rostoucím počtem atraktivních a ekologických investičních příležitostí, u nichž se očekává, že budou k dispozici v nadcházejících letech.

Více informací je k dispozici zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/02/28/sustainable-finance-provisional-agreement-reached-on-european-green-bonds/>

Závěry Rady o prioritách EU v rámci fór OSN pro lidská práva na rok 2023

Rada EU dne 20. února zveřejnila své priority pro jednání v rámci OSN v oblasti lidských práv. Rada mimo jiné uvádí, že v roce 2023 si připomínáme 75. výročí Všeobecné deklarace lidských práv. EU znovu potvrzuje, že je jednoznačně odhodlána dodržovat, chránit a naplňovat všechna lidská práva a bránit jejich univerzálnost. EU je jednotná jako neochvějný zastávce systému OSN pro lidská práva a bude i nadále aktivně obhajovat, bránit a prosazovat všechna lidská práva jako prioritu své vnější činnosti. EU se zasazuje o silnou a účinnou OSN, která bude schopna reagovat na výzvy 21. století, podporuje zprávu generálního tajemníka OSN nazvanou „Naše společná agenda“ a vyzývá k odpovídajícímu financování systému OSN pro lidská práva. V duchu Vídeňské deklarace a akčního programu přijatých před 30 lety EU znovu potvrzuje, že lidská práva, ať už občanská, kulturní, hospodářská, politická nebo sociální, jsou univerzální, nedělitelná, vzájemně provázaná a na sobě závislá. EU nadále vyzývá k rozsáhlé ratifikaci a provádění Mezinárodního paktu o

občanských a politických právech a Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech a dalších úmluv o lidských právech. EU bude opakovaně vyzývat všechny státy na celém světě, aby zajistily řádné fungování demokratických institucí, dodržování pravidel právního státu, zásad řádné správy věcí veřejných a nezávislosti soudnictví a aby bojovaly proti beztrestnosti. EU bude aktivně podporovat všeobecná lidská práva a základní svobody, právní stát a demokratické zásady v digitálním prostoru, prosazovat přístup k novým digitálním technologiím založený na lidských právech, a to i s ohledem na umělou inteligenci. Bude se i nadále aktivně angažovat v rámci fór OSN s cílem upozornit na příležitosti nových a vznikajících digitálních technologií a jejich dopad na lidská práva.

Kompletní seznam priorit Rady je k dispozici zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/02/20/council-conclusions-on-eu-priorities-in-un-human-rights-fora-2023/>

Přístup k elektronickým důkazům: Rada zmocnila členské státy k ratifikaci mezinárodní dohody

Rada dne 14. února přijala rozhodnutí, kterým se členské státy zmocňují, aby v zájmu EU ratifikovaly druhý dodatkový protokol k Úmluvě o počítačové kriminalitě (Budapeštská úmluva) Rady Evropy.

Dne 6. června 2019 přijala Rada mandát, kterým zmocnila Komisi k účasti na jednáních Rady Evropy o druhém dodatkovém protokolu k Úmluvě o počítačové kriminalitě. Dne 17. listopadu 2021 byl tento protokol přijat Výborem ministrů Rady Evropy a předpokládá se, že byl otevřen k podpisu dne 12. května 2022. EU nemůže protokol podepsat, neboť jeho smluvními stranami mohou být pouze státy. Rada proto dne 5. dubna 2022 zmocnila členské státy k jeho podpisu, jednajíce společně v zájmu EU. Rada rovněž zaslala Parlamentu k vyjádření souhlasu rozhodnutí o zmocnění členských států k ratifikaci protokolu. Evropský parlament vyslovil souhlas dne 17. ledna.

Tento protokol si klade za cíl zlepšit přeshraniční přístup k elektronickým důkazům, které mají být použity v trestním řízení. Zjednodušením spolupráce mezi členskými státy a třetími zeměmi přispěje k boji proti počítačové kriminalitě a jiným formám trestné činnosti na mezinárodní úrovni a zároveň zajistí vysokou úroveň ochrany fyzických osob a dodržování norem EU v oblasti ochrany údajů. Protokol zahrnuje postupy pro zlepšení mezinárodní spolupráce mezi orgány a pro posílení přímé spolupráce s poskytovateli služeb a subjekty usazenými v jiných zemích. Stanoví rovněž postupy pro vzájemnou právní pomoc při mimořádných událostech. Protokol by se potenciálně mohl uplatňovat po celém světě, přičemž 34 zemí, včetně 18 členských států EU, jej již podepsalo. Doplní vnitřní rámec EU pro přístup k elektronickým důkazům, na němž se nedávno dohodly Rada EU a Evropský parlament a který čeká na formální přijetí.

Kompletní text druhého dodatkového protokolu je k dispozici zde: <https://rm.coe.int/1680a49dab>

Stanovisko Rady evropských advokátních komor poukazující na konkrétní rizika je k dispozici zde:

https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/SURVEILLANCE/SVL_Position_papers/EN_SVL_20191108_CCBE-written-comments-on-Draft-2nd-Additional-Protocol-to-the-Convention-on-Cybercrime.pdf

FRA: Je zapotřebí posílit ochranu a podporu pro oběti trestných činů v celé Evropě

Agentura EU pro základní práva (FRA) zveřejnila dne 22. února svou Zprávu o stavu ochrany obětí trestných činů v EU. Směrnice 2012/29/EU představuje milník ve vývoji práv obětí. Stanoví minimální normy pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu. Definiuje rozsah podpůrných služeb, zaručuje právo na účinnou ochranu před sekundární viktimizací a komplexně upravuje opatření potřebná k tomuto účelu. Zpráva FRA se zabývá třemi základními složkami, o něž se práva obětí opírají: podpůrné služby, oznamování trestných činů a ochrana před sekundární a opakovanou viktimizací. Příklady poukazují na příslušná právní ustanovení v členských státech a na to, jak konkrétní práva podle směrnice o právech obětí fungují v praxi.

Kompletní zpráva je k dispozici v angličtině zde: <https://fra.europa.eu/cs/publication/2023/victims-rights>

CCBE: Stanovisko k návrhu nařízení o řešení situací účelového využívání migrantů v oblasti migrace a azylu

Rada evropských advokátních komor (CCBE) zveřejnila dne 16. února své stanovisko k návrhu nařízení o řešení situací účelového využívání migrantů v oblasti migrace a azylu. V první části stanoviska CCBE vyjadřuje své obecné obavy ohledně odchylek, které by tento návrh umožnil, a je k takovému přístupu kritická. Ve druhé části CCBE formuluje návrhy na zlepšení konkrétních ustanovení týkajících se otázky přístupu ke spravedlnosti a přístupu k advokátovi. V tomto ohledu CCBE považuje chybějící ustanovení v návrhu týkající se právní pomoci osobám, na něž se vztahují zvláštní režimy, za závažné opomenutí.

Kompletní stanovisko je k dispozici v angličtině zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/MIGRATION/MIG_Position_papers/EN_MIG_20230216_CCBE-position-paper-on-the-proposal-addressing-situations-of-instrumentalisation-in-the-field-of-migration-and-asylum.pdf

CCBE: Stanovisko k 3. Nadnárodnímu hodnocení rizik v oblasti boje proti praní špinavých peněz

Rada evropských advokátních komor (CCBE) zveřejnila dne 16. února své komentáře k 3. Nadnárodnímu hodnocení rizik v oblasti boje proti praní špinavých peněz. V tomto dokumentu CCBE komentuje posouzení rizik praní peněz a financování terorismu ovlivňujícího vnitřní trh a souvisejícího s přeshraničními činnostmi, které Evropská komise zveřejnila v říjnu 2022. CCBE připomíná, že advokáti jednají jako strážci a většina z nich dodržuje své povinnosti v oblasti boje proti praní peněz. CCBE navíc

vítá, že Komise uznává význam vzdělávání advokátů v oblasti boje proti praní peněz. CCBE nicméně lituje, že mnohá závazná zjištění nejsou podložena žádnými odkazy a údaji. V neposlední řadě CCBE v celém dokumentu navrhuje řadu zlepšení a řešení, jako je zavedení stálého a pravidelného dialogu s Komisí o požadavcích v oblasti boje proti praní peněz a opatření ke zvyšování povědomí advokátů.

Kompletní stanovisko je k dispozici v angličtině zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/ANTI_MONEY_LAUNDERING/AML_Position_papers/EN_AML_20230216_CCBE-comments-on-the-3rd-Supranational-Risk-Assessment.pdf

CCBE: Příspěvek do Zprávy o právním státu Komise za rok 2023

CCBE dne 16. února zveřejnila svůj příspěvek do Zprávy o právním státu Komise za rok 2023, který doplňuje národní příspěvky advokátních komor z 26 členských států EU, včetně ČAK. CCBE uvádí seznam svých opatření, činností a dokumentů relevantních pro různé aspekty související s právním státem.

Podle odpovědí národních advokátních komor jsou všechny národní advokátní komory nezávislé na výkonné moci a na státu, odpovědi rovněž zahrnují příklady pozitivních trendů. Mnoho národních advokátních komor však poskytlo informace o vývoji a naznačily některé trendy, které ohrožují nezávislost advokátní profese a fungování systému soudnictví například v oblasti: digitalizace soudnictví; důvěrnosti a profesního tajemství / profesní ochrana advokátů; identifikace advokátů s jejich klienty; přístupu ke spravedlnosti a její účinnosti; systémů právní pomoci; průtahů v soudních řízeních a nedostatečných zdrojích soudnictví; vnitrostátního vývoje v různých dalších oblastech.

Kompletní příspěvek je k dispozici v angličtině zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/ROL/RoL_Position_papers/EN_ROL_20230216_CCBE-Contribution-for-the-2023-Rule-of-law-Report.pdf

CCBE: Úvodní stanovisko k problematice klimatických změn

Rada evropských advokátních komor (CCBE) zveřejnila dne 16. února úvodní stanovisko nově vytvořeného výboru pro klimatické změny. Tento dokument představuje počáteční prohlášení CCBE, jehož cílem je definovat závazky CCBE, a rovněž pomoci jejím členům zohledňovat naléhavé záležitosti změny klimatu. Dokument je rozdělen do tří částí. První část uznává naléhavou situaci v souvislosti se změnou klimatu a úlohu, kterou mohou advokátní komory, advokátní kanceláře a jednotliví advokáti hrát při přispívání ke zmírňování klimatické krize a posilování klimatické spravedlnosti v rámci plnění své funkce při prosazování principů právního státu, lidských práv a přístupu ke spravedlnosti. Druhá část stanoví vlastní závazky CCBE s ohledem na naléhavost řešení otázky změny klimatu. Konečně třetí část navrhuje členským advokátním komorám možnosti a způsoby, jak povzbudit

advokáty, aby se zapojili do právní praxe zohledňující klima, a to způsobem, který je slučitelný s jejich profesními povinnostmi, výkonem spravedlnosti a právním státem.

Kompletní stanovisko je k dispozici v angličtině zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/ENVIRONMENT_AND_CLIMATE_CHANGE/ENVCC_Statements/EN_ENVCC_20230216_CCBE-initial-Statement-on-Climate-Change.pdf

JUDIKATURA

SDEU: Stanovisko generálního advokáta ve věci C-520/21, Bank M., ze dne 16. února 2023

Generální advokát Collins ve svém stanovisku uvádí, že zrušení smlouvy o hypotečním úvěru z důvodu zneužívajících ujednání mohou spotřebitelé uplatňovat vůči bankám nároky, které jdou nad rámec vrácení peněžitého plnění; banky tak činit nemohou. Je věcí vnitrostátních soudů, aby na základě vnitrostátního práva určily, zda mají spotřebitelé právo uplatňovat takové nároky, a pokud ano, rozhodnout o jejich opodstatněnosti.

V roce 2008 A. S. a jeho manželka, E. S., uzavřeli s Bank M. smlouvu o hypotečním úvěru za účelem výstavby domu. Úvěr byl denominován a vyplacen v polských zlotých (PLN), ale – podobně jako tisíce dalších hypotečních úvěrů poskytnutých spotřebitelům v Polsku na počátku 21. století – byl indexován na švýcarský frank (CHF). Měsíční splátky úvěru měly být placeny v PLN po přepočtu podle kurzu pro prodej CHF uvedeného v kurzovním lístku platném u Bank M. v den splatnosti každé měsíční splátky úvěru. Vzhledem k tomu, že měl A. S. za to, že sporná úvěrová smlouva obsahuje zneužívající ujednání, které mohou způsobovat její neplatnost jako celku podle polského práva, podal proti Bank M. žalobu u Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie. Argumentoval tím, že Bank M. obdržela měsíční splátky úvěru bez právního nebo smluvního základu a měla z nich prospěch. Domáhal se toho, aby mu Bank M. vyplatila náhradu za využívání jeho finančních prostředků bez smluvního základu, za ztrátu příležitosti dosahovat zisk v důsledku dočasného znemožnění využívat své finanční prostředky a za snížení kupní síly peněz, které převedl bance. Předkládající soud se Soudního dvora táže, zda směrnice o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách a zásady efektivity, právní jistoty a proporcionality musí být vykládány v tom smyslu, že brání takovému výkladu vnitrostátních předpisů, podle kterého jsou v případě, kdy je smlouva o úvěru uzavřena mezi bankou a spotřebitelem prohlášena za neplatnou v celém rozsahu, smluvní strany oprávněny uplatňovat vzájemné nároky jdoucí nad rámec vrácení peněžitého plnění poskytnutého na základě této smlouvy a zaplacení zákonných úroků z prodlení plynoucích od výzvy k zaplacení.

Generální advokát Anthony Michael Collins ve svém dnešním stanovisku připomíná, že směrnice neupravuje důsledky rozhodnutí o tom, že spotřebitelská smlouva po vynětí zneužívajících ujednání již nadále právně neexistuje. Tyto důsledky přísluší stanovit členským státům, a to prostřednictvím jejich vnitrostátního práva a v souladu

s unijním právem. Pokud jde o nároky spotřebitele vůči bance, generální advokát Collins se domnívá, že směrnice nebrání ustanovením vnitrostátních právních předpisů, která usnadňují spotřebiteli uplatnit nároky jdoucí nad rámec vrácení splátek úvěru zaplacených na základě neplatné smlouvy o hypotečním úvěru a zákonných úroků z prodlení plynoucích od výzvy k zaplacení, ani vnitrostátní judikatuře, která tato ustanovení vykládá. Přísluší však vnitrostátnímu soudu, aby s ohledem na vnitrostátní právo určil, zda spotřebitelé mají právo takové nároky uplatňovat, a pokud ano, rozhodl o jejich opodstatněnosti. Toto řešení je odůvodněno cílem směrnice zajistit spotřebitelům vysokou úroveň ochrany. Smluvní ujednání, které je považováno za zneužívající, nemá pro spotřebitele závazné účinky, a proto by měla být obnovena jeho faktická a právní situace, ve které by se nacházel, kdyby uvedené ujednání nebylo ve smlouvě obsaženo. Podle názoru generálního advokáta může možnost uplatňovat rozsáhlejší nároky přimět spotřebitele k tomu, aby využívali svých práv, která pro ně vyplývají ze směrnice, a současně odradit banky od vkládání zneužívajících ujednání do svých smluv. Pokud jde o možnost, že by banka uplatňovala obdobné nároky vůči spotřebitelům, generální advokát Collins zastává opačný názor. Doporučuje Soudnímu dvoru, aby banka nebyla oprávněna uplatňovat vůči spotřebiteli nároky, které jdou nad rámec vrácení převedené jistiny úvěru a zaplacení zákonných úroků z prodlení plynoucích od výzvy k zaplacení. V odůvodnění generální uvádí, že ke zrušení smlouvy o hypotečním úvěru dochází v důsledku toho, že banka do této smlouvy vložila zneužívající ujednání. Poskytovatel by neměl mít žádnou ekonomickou výhodu ze situace, která nastala z důvodu jeho vlastního protiprávního jednání. Banka by nebyla odrazována od používání zneužívajících ujednání ve smlouvách o úvěru uzavíraných se spotřebiteli, pokud by navzdory zrušení těchto smluv mohla spotřebitelům účtovat odměnu ve výši tržní ceny za užívání jistiny úvěru. Taková situace by dokonce mohla vést k tomu, že by pro banku bylo výhodné zneužívající ujednání vůči spotřebitelům uplatňovat. Generální advokát Collins dále poznamenává, že dlužníci obecně nejsou schopni posoudit částku, kterou by po nich banka mohla požadovat, předtím, než se rozhodnou, zda je v jejich zájmu napadnout přítomnost zneužívajících ujednání v úvěrových smlouvách. Složitá povaha kritérií uplatňovaných dle vlastního uvážení bank, která banky používají pro účely výpočtů odměn za použití jistiny, a k tomu, že požadované částky jsou obvykle splatné na požádání, by mohla spotřebitele ještě více odradit od uplatnění jejich práv podle směrnice. Taková situace by zbavila směrnici její účinnosti a vedla by k výsledku neslučitelnému s cíli, které sleduje.

Úplné znění stanoviska je k dispozici zde:
<https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-520/21>

SDEU: Rozsudek Soudního dvora ve věci C-555/21, UniCredit Bank Austria, ze dne 9. února 2023

Právo spotřebitele na snížení celkových nákladů úvěru v případě jeho předčasného splacení se netýká poplatků, které jsou nezávislé na době platnosti smlouvy. Spotřebitel tedy může požadovat toliko snížení úroků a poplatků, které jsou závislé na době splatnosti úvěru.

Verein für Konsumenteninformation (VKI), sdružení, jehož cílem je ochrana zájmů spotřebitelů, zpochybnilo před rakouskými soudy standardní ujednání týkající se předčasného splacení úvěru spotřebitelem používané společností UniCredit Bank Austria ve svých smlouvách o hypotečním úvěru. Toto ujednání stanoví, že v případě předčasného splacení se úroky, jakož i poplatky, které jsou závislé na době splatnosti úvěru, poměrně snižují, zatímco „poplatky za zpracování, nezávislé na době splatnosti úvěru, se nevrací, a to ani v poměrné výši“. VKI mělo za to, že poplatky nezávislé na době splatnosti úvěru musí být rovněž poměrně sníženy. V tomto ohledu argumentovalo směrnicí 2014/17 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení, která členským státům ukládá, aby zajistily, aby měl spotřebitel právo zcela nebo zčásti splnit své závazky ze smlouvy o úvěru před jejím vypršením a že v takovém případě má spotřebitel nárok na snížení celkových nákladů úvěru, jež sestávají z úroků a poplatků za zbývající dobu trvání smlouvy.

Rakouský Nejvyšší soud položil v tomto ohledu Soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda směrnice 2014/17 brání vnitrostátní právní úpravě, jež stanoví, že právo spotřebitele na snížení celkových nákladů úvěru v případě jeho předčasného splacení se týká pouze úroků a poplatků, které jsou závislé na době splatnosti úvěru. Soudní dvůr na tuto otázku odpovídá, že směrnice 2011/83 takové právní úpravě nebrání. Podle Soudního dvora je totiž cílem dotčeného snížení přizpůsobit úvěrovou smlouvu okolnostem předčasného splacení. Toto právo se tedy nevztahuje na poplatky, které je spotřebitel bez ohledu na dobu trvání smlouvy povinen zaplatit věřiteli nebo třetím osobám za plnění, která v okamžiku předčasného splacení již byla v plném rozsahu poskytnuta. Nicméně za účelem ochrany spotřebitelů před zneužitými přísluší vnitrostátním soudům dbát na to, aby poplatky, které jsou spotřebitelům uloženy nezávisle na době platnosti úvěrové smlouvy, objektivně nebyly odměnou věřitele za dočasné použití kapitálu nebo za plnění, jež v okamžiku předčasného splacení by teprve měla být spotřebiteli poskytnuta. Věřitel je v tomto ohledu povinen případnou neopakovanost poplatku prokázat.

Plné znění rozsudku je k dispozici zde: <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-555/21>

ESLP: Rozsudek ve věci Paun Jovanović proti Srbsku (stížnost č. 41394/15), ze dne 7. února 2023

Postup soudce, který zabránil advokátovi používat ijekavskou variantu srbského jazyka a povolil používání ekavské varianty, přestože obě varianty mají stejný úřední status, zapříčinil porušení článku 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces) a článku 1 Protokolu č. 12 (obecný zákaz diskriminace) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Stížnost se týká užívání dvou standardních a rovnocenných variant srbského jazyka během soudního řízení, a to varianty ekavské a ijekavské, přičemž obě tyto varianty jsou srbskými úředními jazyky. Stěžovatel vystupoval jako advokát – obhájce v trestním řízení. Při kladení otázek svědkovi v rámci soudního jednání použil stěžovatel ijekavskou variantu srbského jazyka, avšak soudce jej upozornil, že má používat ekavskou variantu. Stěžovatel tvrdí, že mu bylo odepřeno při obhajobě svého klienta v průběhu soudního řízení vyšetřujícím soudcem hovořit ijekavskou variantou srbského jazyka.

zatímco advokátovi zastupujícímu poškozeného bylo povoleno hovořit ekavskou variantou srbštiny. Stěžovatel podal stížnost k Ústavnímu soudu z důvodu diskriminace, neboť druhý advokát, který hovořil ekavskou variantou, nebyl během výslechu nikterak upozorněn na to, kterou variantou srbštiny má hovořit. Ústavní soud stížnost zamítl.

S odvoláním na článek 14 Úmluvy a článek 1 protokolu č. 12 k Úmluvě podal stěžovatel stížnost k ESLP, že byl v pozici praktikujícího advokáta – obhájce a uživatele ijekavského jazyka diskriminován, protože s ním bylo zacházeno odlišně ve srovnání s advokátem hovořícím ekavským jazykem, přičemž oba jednali jménem svých klientů a v totožné trestní věci. Kromě toho si s odvoláním na článek 6 Úmluvy stěžoval, že rozhodnutí vydané Ústavním soudem v této věci nebylo řádně odůvodněno.

Poněvadž se stěžovatel a vláda neshodli na tom, co se skutečně stalo, vyvodil ESLP své závěry z přepisu jednání. V přepisu se nevyskytovaly žádné důvody, proč by měl být stěžovatel během soudního řízení vůbec na něco takového jako použití jedné varianty jazyka upozorňován. Přesto bylo stěžovateli adresováno upozornění, aby v řízení používal úřední jazyk ekavský, z čehož jasně vyplývalo, že ijekavština jako taková není akceptována, zatímco druhému, ekavsky hovořícímu advokátovi, který jednal jménem poškozeného, žádné takové upozornění adresováno nebylo. Kromě toho z přepisu nevyplývalo, že by vyšetřující soudce požádal stěžovatele, aby přeformuloval některou ze svých otázek tak, aby jim svědek rozuměl. Se stěžovatelem bylo tedy zacházeno jinak než s ekavsky hovořícím advokátem, přičemž tento rozdíl byl založen na tom, že používal ijekavštinu (a ne ekavštinu) jako jednu ze dvou variant srbského jazyka. Vláda též nepředložila žádné vysvětlení ani odůvodnění, že by takové zacházení mělo být legitimní a proporcionální.

Ústavní soud se odmítl zabývat stížností stěžovatele, ale neobjasnil, proč nebyly splněny zákonné předpoklady pro její projednání. Zejména nevysvětlil, proč zamítl prošetřit postup vyšetřujícího soudce v dotčeném soudním řízení. Navíc neobjasnil, jaký by byl vhodný postup stěžovatele při jeho snaze dosáhnout nápravy diskriminace, na kterou si stěžoval. K obdobné věci ani neexistovala žádná relevantní judikatura Ústavního soudu a ESLP vyhodnotil stěžovatelem vznesené otázky za významné, neboť se týkaly diskriminace v řízení před soudem. ESLP proto jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení jak článku 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces) Úmluvy, tak článku 1 Protokolu č. 12 (obecný zákaz diskriminace).

Celé znění rozsudku je k dispozici v angličtině zde: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-222867>

ESLP: Rozsudek velkého senátu ve věci Halet proti Lucembursku (stížnost č. 21884/18), ze dne 14. února 2023

Porušení práva svobody projevu „whistleblowera“ v důsledku jeho odsouzení v trestní věci

Velký senát ESLP rozhodl ve věci Halet proti Lucembursku většinou hlasů (dvanáct hlasů proti pěti), že došlo k porušení článku 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Stěžovatel byl zaměstnán u soukromé společnosti PricewaterhouseCoopers poskytující daňové služby. V letech 2012–2014 média zveřejnila stovky dokumentů týkajících se daňového zvýhodňování nadnárodních korporací díky podkladům a jednáním s vnitrostátními orgány ze strany společnosti ve prospěch jejích klientů (tzv. aféra „Luxleaks“). Dle vnitřního šetření první podstatnou část dokumentů předal novináři někdejší auditor společnosti. V reakci na původní medializaci poskytl novináři několik listin, zejména daňových přiznání i stěžovatel, a ty pak byly opět uveřejněny. Proti novináři, auditorovi i stěžovateli bylo zahájeno trestní řízení. To skončilo osvobozením novináře i auditora a odsouzením stěžovatele k peněžitému trestu ve výši 1 000 eur. Nadto měl nahradit újmu společnosti v symbolické výši 1 euro. Uveřejnění dokumentů nemělo pro společnost hlubší ekonomické dopady, když po jednom roce zaznamenala nárůst obrátu a navýšila i počet zaměstnanců.

S odvoláním na článek 10 Úmluvy pan Halet podal 7. května 2018 stížnost k ESLP, s odůvodněním, že jeho odsouzení v trestním řízení představovalo nepřiměřený zásah do jeho práva na svobodu projevu. V rozsudku ze dne 11. května 2021 sedmičlenný Senát ESLP většinou hlasů (pět hlasů proti dvěma) rozhodl, že nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy. Dne 18. června 2021 stěžovatel požádal o postoupení věci velkému senátu ESLP a velký senát této žádosti vyhověl. Několika nevládním organizacím bylo povoleno intervenovat v postavení třetí osoby prostřednictvím podání písemného vyjádření.

Vzhledem ke zjištění a významu veřejné diskuse o daňových praktikách nadnárodních společností, k níž zásadním způsobem přispěly informace zveřejněné stěžovatelem, má velký senát ESLP za to, že veřejný zájem na zveřejnění těchto informací převažuje nad všemi škodlivými účinky, které z toho vyplývají. Po zvážení všech dotčených zájmů a s přihlédnutím k povaze, závažnosti a účinku trestního odsouzení stěžovatele dospěl ESLP k závěru, že zásah do jeho práva na svobodu projevu, zejména do svobody šířit informace, nebyl "nezbytný v demokratické společnosti" a došlo tedy k porušení článku 10.

Celé znění rozsudku velkého senátu ESLP je k dispozici v angličtině zde: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-223259>.

Česká anotace rozsudku sedmičlenného senátu, který předcházel rozsudku velkého senátu ESLP je k dispozici zde: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219618>

Odbor mezinárodních vztahů ČAK